

מסאי מארה, הנדידה הגדולה – חציית הנהר

אני אוהד שרוף של צילום חיים בטבע. אני גם אוהד שרוף של שמורות הטבע באפריקה, אלו שבטנזניה ובקניה. וכשאני שם, עם כל ציוד הצילום שלי בתוך ג'יפ ספארי ועם נהג מקצוען, או אז, המושג סינרגיה מקבל את מלוא משמעותו. מין המפורסמות הוא בין יודעי הדבר, שאין בעולם עוד מקומות בהם יש ריכוז כזה של חיי טבע. ואני לא מתכוון רק לאוסף הענק ולמגוון העצום של חיות הבר והציפורים, אני מתכוון גם לחיים שלהם עצמם. כל אורח חייהם נגלה בפניך, אם תקדיש את הסבלנות והזמן. כל המגוון וכל היופי והצבעוניות. כל הפראיות וכל האכזריות, כל הכח וכל העוצמה והמהירות. כל זה יגלה לעיניך!

צלמים, אפילו הם צלמי סטילס, מחפשים ללא הרף "אקשן". הם מחכים עם המצלמה במצב "צורר" לתפוש "אירוע". ונכון הוא שגם פורטרטים של חיות וציפורים זה דבר מקסים, אבל, אחרי שיש לך כבר צילומי צ'יטה וגוריה ממרחק של מטר ובתנוחה (ות) אופטימלית או אחרי שיש לך כבר צילומי נשרים וזרזירים על ענף עץ מרשים ואולי גם שלדג עם הדג בפיו, אז אחרי שמיצית את אלו, הצלם, זה אני במקרה הזה, מחפש את התנועה. לתפוש איזה רגע מיוחד שלה. אם זו הצ'יטה, צריך שזה יהיה ברגע ה kill, אם זה הנשר, צריך אותו בצלילה לעבר פגר או בקרב אוירי עם נשר אחר! וגם אם זה "רק" זרזיר, אין יפה ממנו כשהוא פרוש כנפיו הצבעוניות כשהן מוארות על ידי אור זריחה (או שקיעה)... למשל...

הייתי כבר מספר פעמים בשמורות הטבע של טנזניה ושל קניה. תמיד בקבוצה מאורגנת כזו או אחרת – פעם בקבוצה "רגילה", פעם בקבוצת "נכדי בר-מצווה" וכמה פעמים גם בקבוצת "צלמים". (תמיד אגב עם "עולם אחר"), ואודה על האמת, תמיד זה היה מקסים, אבל, אף פעם זה לא היה "הכי שאפשר". אמנם תמיד חזרתי עם המון תמונות, חלקן אפילו מיוחדות, אבל, בתוך תוכי ידעתי שאפשר גם יותר. בייחוד אם אתה חושב שאתה גם צלם ולא רק סבא... רציתי עוד. צריך רק לחשוב איפה, צריך לעשות סדר עדיפויות (ככה זה אם אתה לא רוטשילד וגם אם אין לך עוד עשרות שנים לפניך...)

לשמחתי לא היה צריך לחשוב יותר מדי. אחרים חשבו בשבילך וגם צילמו. למשל, ערוצי הטבע של נשיונל ג'יאוגרפיק. או של ה BBC. הם מראים ללא הרף מראות מרהיבים מכל חלקי העולם. אני זוכר סדרה אחת שעוסקת בנדידות הגדולות של בעלי החיים. והנושא הזה מוכר לי היטב כי עסקתי בו בעבר. באספקטים הפיסיקלים שלו. כולם נודדים! החל מהציפורים הכי קטנות, עבור דרך החיות הכי גדולות וגמור בבני האדם עצמם.

נדידת החיות באפריקה היא חלק גדול בסדרות המתועדות וחציית נהר המארה בקניה מככבת שם! אני מסתכל, ועיני כלות... "אני מוכרח לראות את זה דרך העינית של המצלמה שלי" – אני אומר לעצמי...

וההחלטה נפלה – נוסעים לשם! אני מתחיל לעשות "שעורי בית". דבר ראשון, אני בודק ומוצא שאומנם יש לי את כל הציוד האופטי שאני צריך: מצלמות ניקון (800D), עדשות (F4) mm200-400, (F2.8) mm70-200, מכפילים, שקיות גרעינים לתמיכה... ואחר כך, העיקר – מתי נוסעים ואיך. באיזה חודש מחודשי השנה ועם מי.

הקדשתי זמן ללמוד את הנושא, וזה מה שמצאתי. העדרים, בדרכם משמורת הסרנגטי בטנזניה אל שמורת המסאי מארה בקניה חוצים את נהר המארה (ולא רק אותו) פעמים. פעם ראשונה, בדרכם צפונה, בחודש יוני (פלוס/מינוס), כשהנהר זורם בסרנגטי ופעם שניה הם חוצים אותו ממערב למזרח כשהנהר זורם בתוך שמורת המסאי מארה. זה קורה בחודשי אוגוסט וספטמבר. הם חוצים לאחר שכלו את כל העשב בגדה המערבית שלו. בגדה המזרחית הוא גבוה ומרשים "ומחכה". במהלך הלימוד הבנתי, אולי בטעות, שהחציה הראשונה היא פחות מרשימה מזו שאחריה ולכן, לאחר שביררתי שיש כבר עדרים גדולים בשני הצדדים, זאת אומרת שהחציה התחילה, קניתי את כרטיסי הטיסה... במהלך הנדידה יחצו את הנהר למעלה ממליון פרטים, קשה "לפספס"...

ובאשר לשאלה עם מי לנסוע, זו נפתרה מעצמה. כל הטיולים המאורגנים למיניהם בוטלו ונשארה רק אופציה אחת – לנסוע בטיול פרטי – ג'יפ אחד. למזלי הטוב הצטרפו אלי עוד שני שותפים (שותפות) שלא "פחדו" מהאתגר, ויצאנו לדרך. הפתרון הזה הוא, אמנם, קצת יותר יקר, אבל, בדיעבד, היום אני בטוח שלא יכול להיות סאפרי יותר מוצלח מזה. אני לא חושב שאסכים לצאת לאפריקה בעתיד בשום דרך אחרת. למען הגילוי הנאות אציין שאת כל הלוגיסטיקה (ג'יפ, נהג/מדריך, לודג'ים, טיסות) עשו לנו בחברת "עולם אחר" שגם ליוו אותנו לכל אורך המסע ופתרו בעיות אד-הוק שהתעוררו.

רובינסון, הנהג הקנייתי שלנו פגש אותנו בשדה התעופה בנאירובי בחצות הלילה ואיתו נסענו עד הבוקר ל"מארה סימבה", לודג' מקסים בפתח המזרחי של השמורה. אחרי ארוחת בוקר התחלנו את ההרפתקאה.

"מה אתם רוצים לראות?" רובינסון שאל – "את החצייה וציפורים" אמרנו. והוא הנהן בראשו ויצאנו לדרך. שמונה ימים הסתובבנו בשמורת המסאי מארה. רובינסון התגלה כידען גדול. אורניטולוג בהשכלתו. וצילמנו כל מה שבשבילו באנו. צילמנו ציפורים, צילמנו ארוע חצייה ובעיקר צילמנו – ארועים שהם תוצרי החצייה. וברמז – נשרים. מאמר זה עוסק רק באירוע החצייה. על הנשרים אכתוב מאמר נפרד.

החצייה

נהר המארה מתחיל את חייו בהרים שבצפון קניה, יורד דרומה כ 400 ק"מ ונשפך בסופו לאגם ויקטוריה. את אמצע דרכו, בערך, הוא עושה בתוך שמורת המסאי מארה. את סופו הוא מבלה בשמורת הסרנגטי שבטנזניה.

בתוך שמורת המסאי מארה, לאורך קטע אווירי של מספר עשרות ק"מ, זה הקטע שמענין אותנו, הנהר מפותל מאד. יש לאורכו, שזה עשרות רבות של קילומטרים, מספר לא גדול, קטן מעשר, של מקומות שם עדרים חוצים אותו. ולמה דווקא שם? אולי כי במשך השנים, גדות הנהר הגבוהים בדרך כלל, נשחקו ושם נוח יותר לחיות לעבור. הנהגים מכירים את כל אחד מהמעברים האלו. המקומות האלו אפילו מסומנים במפה. וכדי לראות את החצייה בהתגשמותה, צריך רק לדעת בכל רגע נתון לאיזה מהמקומות כדאי להגיע. לשם כך, כל הרכבים שמסתובבים בשטח עם תיירים, מצוידים במערכת קשר שכולם "יושבים" עליה. רשת חברתית של נהגים אם תרצו. הם מאזינים לה והם גם מעדכנים אותה כל הזמן! מי שנמצא קרוב לנהר מעדכן מה רואים אצלו – יש עדרים? מה כוון תנועתם? ולכן, לא היתה כל בעיה לדעת בדיוק לאן להגיע – ולשם נסענו. חשוב להגיע בין הראשונים כדי לתפוש מקום בשורה הראשונה. רובינסון הקפיד על זה מאד, לא עצר אפילו לציפור בדרך... ועד שהגענו בפעם הראשונה לא הבנו בכלל במה מדובר!

הגענו. ואנחנו ממש לא לבד. אנחנו רואים ללא כל קושי עדרים נוהרים אל עבר המעבר. מאות. אולי אלפים של גנו וזברות. מסה ענקית, גוש מלוכד, מתקרב אל המעבר. ולא רק עדרים נוהרים. גם ג'יפים עמוסים. ויש כאלו בשני צידי הנהר. בצד המערבי שם מתכנסים העדרים ובצד המזרחי שם אנחנו מוכנים לקבל את פניהם. אנחנו בשורה הראשונה. לידינו עוד כמונו. חלקם צלמים כמונו, רואים לפי הציוד המזדקר, חלקם, אופטימיים ללא ספק, מנסים לצלם עם כל הבא ליד – החל ממצלמות כיס זעירות וגמור בטלפונים וטבלטים... מחזה לא מהעולם הזה... לראות ולא להאמין... הנהגים מתורגלים וממושמעים ולא מתקרבים יתר על המידה כדי לא להפחיד את החיות למרות הלחץ של הנוסעים ככל שהזמן הולך ומתארך. וכלום לא קורה.

שם המשחק כפי שהתחלנו להפנים הוא – סבלנות. ועוד סבלנות. אמרו לי שכך יהיה ולא כל כך האמנתי... מחכים שעה, ועוד שעה, ועוד שעה. והעדרים? מה הם עושים? הם מתקרבים למים, אלו שבשורה הראשונה מרכינים ראש ושותים, אחר כך אחרים באים ושותים, ועוד אחרים... וככה זה נמשך ונמשך, עד... שכל העדר הענק עושה "לאחור פנה" ומסתלק. ולא רק העדרים מסתלקים. במהלך השעות שאנחנו חיכונו, עשרות ג'יפים הסתלקו ואחרים הגיעו והסתלקו אף הם. אלו הם טיילי הסאפרי הרגילים. רק קומץ, אלו עם הציוד האופטי הארוך נשארים לחכות...

אנחנו רואים ממקום עומדינו את המסות האדירות של הפרסתנים (שם כולל לגנו ולזברות ולאנטילופות) משנים כוון. וכשאנחנו מבינים לאן פניהם מועדות, ולאחר שגם יש אישור מגמה ברשת הקשר, אנחנו ממהרים לשם, לתפוש שוב מקום בשורה הראשונה של ההצגה הפוטנציאלית הקרובה. ושוב חוזר אותו הסיפור. עם שינויים מעטים. לפעמים כמה אמיצים נכנסים למים, אבל, משהו אולי הפחיד אותם והם נסים במהירות מטורפת ליבשה. עוד שעתים/שלוש חלפו – וכלום. אנחנו מחליטים שמספיק זמן עבר והגיע הזמן לחפש ציפורים. נחזור שוב לקראת ערב.

אני לא רוצה שיתקבל הרושם שנסענו לקניה וכל הזמן רק חיכינו. אז לא. וכבר רמזתי שיש גם את אירועי נגזרות החצייה שהם עשירים ומגוונים "משוש נשמתם" של צלמים, הנה, למשל, אחד מהם:

עוד אני עומדים במקומינו ומחכים, עוברת במרחק לא גדול מאיתנו זברה. בודדת וגם צולעת. עוד אנו מעכלים את המראה הלא שכיח, אומר לנו הנהג – "גג שעה והיא תהיה למאכל". שמענו, אבל לא הקדשנו לכך מחשבה רבה מדי. והנה, לא עברה השעה, אולי פחות, בשמים מעלינו, במרחק קטן, עדת נשרים חגה, אחת שלא היתה שם קודם. והבנו. ואחרי דקות ספורות כבר היינו שם. ומצאנו, צבועה גם עם בן (או בת) קטנים יותר שאפם אדום מהדם הטרי של הזברה שעל הקרקע. ועדת נשרים סביבם. צבועים מתקשים להרוג זברה אז הם מתחילים לאכול אותה מבפנים עוד בעודה בחיים לאחר שהצליחו להפילה.... והנשרים, אלו, העיניים הם מאכל התאוה הראשון....

כמה מילים על מה בכל זאת קורה בקו המים. ובכן, העדרים הגיעו. רואים בתמונות את המספרים ואת הצפיפות. רואים את הראשונים מתחככים במים. ממש מרגישים את הלחץ עליהם מאחור. אבל, מסיבה כל שהיא שאנחנו לא מבינים, אולי הראשונים ראו תנין מציץ, אולי סתם תנועה מפחידה אחרת, אולי נזכרו מה היה בשנה שעברה... לא ברור. לפעמים הראשונים מרימים את הראש לרגע וחוזרים לשתות, לפעמים הם מפנים מקום לחיות אחרות. רובינסון אומר שאם אין מספיק זברות בהתחלה אז לא תתחיל חצייה. ולפעמים, הנה נדמה לנו שזה מתחיל, ובבת אחת הכוון מתחלף – פול גז אחורה! וכל המסה האדירה כבר איננה.

ככה עבר היום הראשון לפני ואחרי הצהרים. ככה גם עבר היום השני. ביום השלישי אחרי הצהרים רק רובינסון ואני יצאנו. הוא, למוד הנסיון התעקש, ואני אחריו. שתי חברותי נשאר מאחור בלודג' לצלם שם ציפורים (ולא חסר). ושוב, תפסנו עמדה, ושוב חיכינו, ושוב נסענו למקום אחר. אבל, לפתע, כשהיינו בדרך לעוד שורה ראשונה, אנחנו כבר קרובים למים - ענן אבק ענק! אנחנו רואים שעטה אדירה של עדר. כמעט לא רואים דבר בגלל גודל ענן האבק. תנועה אדירה. הם חוצים! למזלי, רובינסון מיומן וזריז. כהרף עין תפס מקום, ידע איפה לעצור שיהיה לי קו ראייה. הכל בהפתעה מוחלטת! אין אף ג'יפ נוסף בסביבה... אני מצלם בפראות ובצורות ומקווה שכל נתוני המצלמה נכונים...

כל זה נמשך לא יותר מדקה שבסופה החוצים היו כבר מוסתרים ממני מאחורי השיחים בגדה שלי. אבל, אתם רואים את התמונות! אין אמנם אף תמונה של קרוקודיל תופש גנו צעיר, וטוב שכך... אבל, אווירת הצליחה "נתפשה" במלוא הדרה....

בימים הבאים כבר לא הקדשנו לחצייה יותר מדי זמן. שעתים שלוש כל יום בלבד. לא ראינו יותר אף חצייה למרות שהיו בשטח עשרות או אולי מאות אלפי פרסתנים! ללמדכם למה אומרים שצריך סבלנות! ועוד ללמדכם שאולי גם צריך מזל... ועוד ללמדכם שמה שרואים בטלביזיה בסרטי

הנשיונל גיאוגרפיק, "חמש דקות צליחה", בטח שהם תוצאה של עשרות או מאות שעות "סבלנות" בשטח...

זמננו בשמורת המסאי מארה נוצל ונסחט עד הטיפה האחרונה. אני אכתוב עוד מאמר אחד על "תוצרי החצייה". ואני כבר מחכה לפעם הבאה!

דן רוגל, אוקטובר 2013